

İlimden Fethe
FÂTİH'İN HOCASI
MOLLA GÜRÂNÎ

İlim Yolcularına 40 Altın Kural

Doç. Dr. M. Salih KUMAŞ

Emin Yayınları: 239

İlimden Fethe Fâtih'in Hocası Molla Gürânî

Doç. Dr. M. Salih KUMAŞ

2. Baskı Bursa, Ağustos, 2022

© Bütün yayın hakları Emin Yayınları'na aittir.

Kapak yazısı:

Rütbelerin en üstünü ilim rütbesidir

Tasarım

Emin ÖZDAMAR

Baskı:

Stüdyo Star Ajans Matbaacılık Ltd. Şti

Nilüfer Ticaret Merkezi 634. Sok. Bursa

Sertifika No: 48334

EMİN YAYINLARI

Fethiye Mah., Kırlangıç Sok. No:11/B Nilüfer/BURSA

Tel: (0224) 2422897-8, Fax: (0224) 2412569

www.eminyayinlari.com.tr

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Cataloging-in-Publication Data (CIP)

İlimden Fethe Fâtih'in Hocası Molla Gürânî

Doç. Dr. M. Salih KUMAŞ

1. Biyografi 2. İslam Tarihi 3. İslam Hukuku

ISBN: 978-605-9464-13-0

Sertifika No: 41427

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	3
Önsöz.....	5
Giriş.....	7
İlim Yolcularına 40 Altın Kural.....	15
Osmanlı'nın Üç Sacayağı.....	21
XV. Yüzyıl Osmanlısında İlmî Durum ve İlim Adamları.....	24
Molla Gürânî'nin Dünyaya Gelişi ve İlk Tahsil Hayatı.....	29
Anadolu'ya Gelişi.....	32
Fatih'e Hoca Olması.....	34
İstanbul'un Fethi ve Molla Gürânî.....	37
İstanbul'un Kuşatılması ve Fetih.....	38
Yeniden Bursa'ya Gelişi.....	42
Tekrar Mısır'a Gidişi.....	43
İstanbul'a Dönüşü.....	45
Molla Gürânî'nin Kişiliği.....	46
Zühd ve Açık Sözlülüğü.....	50
Vefatı.....	52
Eserleri.....	54
Molla Gürânî'nin Vakfettiği Gayrimenkuller.....	59
Bibliyografya.....	63

ÖNSÖZ

Güzel dinimiz İslam'ın büyük önem atfettiği en önemli nimetlerden, en yüksek rütbelerden biri de ilimdir. Müminler için hidayet ve şifa kaynağı olan Kur'an'ın bize öğrettiği dualar içinde artması istenilen tek şey yine ilimdir. Belki de ısrarla istenmesi güzel görülen tek şey ilim olduğu için, "tâlîp/talebe" sadece ilim-irfan isteyenler için kullanılagelmiştir.

İslam medeniyetinde ilim kendisi kıymetli olunca, ilim sahiplerine hatta o yola yeni girenlere bile büyük değer atfedilmiştir. Alimler, Hz. Peygamber'in varisleri olarak görülmüş ve hoca-talebe arasındaki ilişkiye kutsallık atfedilmiştir. Öyle ki, hoca-talebe ilişkisi, anne-baba ile evlat arasındaki ilişki gibi değerlendirilmiştir. Zira Allah'ın el-Hâlik, el-Bâri el-Muhyî isimleri, nasıl ki anne-baba üzerinden tecelli ediyorsa, Allah'ın el-Alîm, el-Habîr, el-Hakîm isimleri de ilim öğreten hoca üzerinden tecelli etmektedir. Bundan dolayı anne-babaya gösterilen hürmet, muhabbet, vefa, şefkat, aynen hatta ziyadesiyle hocaya da gösterilmiş, "bir harf öğretene kırk yıl köle olmak" en temel düsturlardan biri olmuştur. Çünkü anne-baba, kişinin şu yalan dünya hayatına gelişine sebep iken; hoca, talebenin hakikat âlemine ulaşmasına vesiledir.

Hoca-talebe arasındaki ilişki bazen o derece kuvvetli olmaktadır ki, hoca denilince talebe, talebe denilince hoca akla gelir. Örneğin Aristoteles denilince Platon, Ebû Yûsuf denilince Ebû Hanîfe, Gazzalî denilince Cüveynî zihinlerde dolaşır? Büyük hocalar büyük talebeler yetiştirdiği gibi, büyük talebeler de, bu büyük hocalarının fikirlerini sonraki asırlara ulaştırmışlardır.

Büyük hocalar/ilim adamları sadece ilim adamı olmak isteyenler için değil hangi alanda olursa olsun, başarılı olmak, mutlu olmak, hedeflerine ulaşmak isteyen herkesi için büyük bir ihtiyaçtır. Örneğin büyük devlet adamı olmak, kahraman bir komutan olmak, çağ açıp çağ kapamak için de büyük âlimlere, yol göstericilere ihtiyaç duyulur. İşte bu kitap, tarihe yön vermiş büyük devlet adamı Fatih Sultan Mehmet'e çok küçük yaşlarından itibaren hocalık yapmış, ona yol göstermiş, Bursa medreselerinde müderrislik yapmış, büyük ilim adamı ve Osmanlı'nın dördüncü şeyhülislamı Molla Gürânî'yi konu edinmektedir.

Fatih deyince akla ilk gelen isimlerden biri olan Molla Gürânî; ilmin, sıradan bir aile çocuğuna hangi kapıları açabileceğini, ne kadar değerli kılabileceğini göstermesi açısından oldukça manidar bir hayat hikayesine sahiptir. Kişiliği ve insanı ilişkileri ile ideal bir ilim insanının nasıl olması gerektiğini çok güzel bir şekilde ortaya koyan Molla Gürânî, günümüz ilim yolcularına rehber olacak, ışık tutacak, onların ilim yolundaki gayretlerini arttıracak model şahsiyetlerden biridir.

Elinizdeki bu kitapçık, giriş ve bir bölümden oluşmaktadır. Girişte ilim yolcularına nasihatler ve onlar için olmazsa olmaz denilebilecek 40 mühim kural/prensip derlenmiştir. Kitabın geri kalan kısmında ise, Molla Gürânî'nin hayatı kısaca aktarılmıştır. Kitabın hazırlanmasına katkı sunan, değerli hoca arkadaşım Doç. Dr. Muhammed Tarakçı'ya, kıymetli talebelerim Gülizar Artuç, Meryem Kılıç, Merve Öztürkoğlu, Feyzanur Gökçen'e ve eşim Rumeysa Kumaş'a teşekkür eder, tüm okuyucularına ilim-ifranla anlam kazanmış uzun bir ömür niyaz ederim.

04.03.2017

Bursa

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ {المجادلة/11}

...Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri
derecelerle yükseltir. Allah sizin yaptıklarınızdan ha-
berdardır." (Mücadele: 58/11)

GİRİŞ

Büyük insanların hayat hikâyelerini konu edinen sa-
yısız biyografik eser kaleme alınmıştır. Elden ele dolaşan
bu eserler, genellikle insanlık tarihine yön vermiş ilim
adamı, devlet adamı, sanatçı, sporcu veya askerlerin ha-
yatlarını konu edinir. Bu tür eserleri okuyanların kâhır
ekseriyeti, aslında kendi hayallerinin izini sürerler. Ancak
ne acıdır ki, bu kitapların okurları hatta yazarları bile
bazen sadece kendilerini avutarak bir ömür yaşar ve so-
nunda ölüm karşılıklarına dikilir. Çünkü büyük insanların
hikâyelerini okuyarak büyük insan olunmaz. Büyük in-
san olmak için, hayatı; onlar gibi yaşamak gerekir. Sıra-
dan bir hayat süren insanlar için mukadder olan, unutu-

lup gitmektir. Unutulmamak, bir nevi gökteki yıldızlar gibi insanlığa ışık tutabilmek için ise kişinin, kendini/nefsini aşabilmesi gerekir. Kişinin kendini aşması ise ancak, basit insanların istek ve arzularından vazgeçmesi ile olabilir. Zira insanlığa yön vermek, büyük bir medeniyetin işçisi olabilmek; kısıcık bir ömre, çok şey sıkıştırabilmekle mümkündür. Bunun yolu da, insanoğluna verilen en büyük nimetlerden biri olan **zamanın**, kıymetini bilmek, onu güzel planlamak ve büyük hedeflere odaklanarak yaşamakla mümkündür.

Güzel dinimiz İslam da, zamana muazzam bir anlam ve değer yüklemiştir. Allah Teâlâ Kur'an'da defalarca zamana yemin etmiş, asr, duhâ, leyl, fecr, cum'a, felak gibi birçok sûreye vakit isimleri vermiştir. Hatta kardan adam, nasıl kardan ibaret ise, âdemoğlunun da zamandan ibaret olduğunu sanki ilan etmek için, "İnsan Sûresi"ne Dehr, yani "Zaman Suresi" demiştir. Bu gerçeği Hasan-ı Basrî (r.a.) ne güzel ifade etmiştir: "*Ey Ademoğlu! Sen günlersin. Bir gün geçince bir parçan da gitmiş demektir.*"

İslamiyet, zamanı mekândan üstün tutmuştur. Allah'a kulluk açısından bir yerin diğer yerden çok da farkı yoktur. Ama farz veya vacip kıldığı tüm ibadetlerin hepsini belli bir zamana tahsis etmiştir. Bundan dolayı Müslümanlar olarak bizlerin küçük yaşlardan itibaren sağlam bir zaman tasavvuruna sahip olmamız, zaman bilincini geliştirmemiz ve zamanın bize verilen en değerli nimet olduğunu bilincimize yerleştirmemiz gerekmektedir. Yine rütbelerin en üstünlerinden olan ilim rütbesine ulaşmanın yolunun da, vaktin kıymetini iyi bilmekten geçtiğini unutmamamız lazım gelmektedir.

